

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-19>

Максимів Мар'яна, старший науковий співробітник
ЛНГМ ім. Б. Г. Возницького

Маловідомі сторінки біографії Антоніни Іванової, Михайла Лезвієва: м. Нальчик у житті та творчості «бойчукістів»

Ключові слова: *Антоніна Іванова, Михайло Лезвієв, Віра Бура-Мацапура, Мизін Олександр, «бойчукісти», живопис, скульптура.*

Maryana Maksimiv, senior fellow researcher
at the Borys Voznytsky Lviv National Art Gallery

Little-known pages of the biographies of Antonina Ivanova, Mykhailo Lezviyev: the city of Nalchik in the life and work of the Boichukists

Abstract. The research reveals little-known facts from the biographies of the artists of the Boichukist circle, Antonina Ivanova and Mykhailo Lezviyev. This data was reconstructed thanks to the preserved archives of the artists, which are stored in the Borys Voznytsky Lviv National Art Gallery, the Central State Archives Museum of Literature and Arts of Ukraine, and the memoirs of my colleague Vira Bura-Matsapura. The available materials will help fill in significant gaps in the artists' biographies and bring back the unknown names of the Boichukists from oblivion.

Key words: *Antonina Ivanova, Mykhailo Lezviyev, Vira Bura-Matsapura, Mizin Oleksandr, Boichukists, painting, sculpture.*

Творчість художників початку ХХ ст. до сьогодні є надзвичайно актуальною, і, на жаль, не до кінця дослідженою. Особливо, це стосується мистецького спадку кола «бойчукістів». Донедавна окремі творчі відрядження та роботи Антоніни Іванової, зокрема у м. Нальчик, були невідомими широкому загалу. Вирішальним етапом дослідження творчої спадщини «бойчукістів», стало опрацювання архіву діячів культури та мистецтва ЛНГМ ім. Б. Г. Возницького.

Важливим періодом у біографії Антоніни Іванової та її цивільного чоловіка Михайла Лезвієва (у КХІ відомого як Дмитро Водоп'ян), стала творча робота у м. Нальчик. Цей період найповніше представлений в архівних фотографіях, які зберігають пам'ять про скульптурні та живописні роботи митців 1930-х рр., хронологічні рамки обмежуються 1934–1937, завершуються, відповідно, арештом та розстрілом Михайла Лезвієва.

Делегований Наркомпросом на роботу художником у Ленінське Навчальне Містечко, Михайло Лезвієв прибуває до Нальчика в 1934 р. Щодо Антоніни Іванової, то залучивши матеріали архіву художниці з ЦДАМЛМ України, зокрема «Справку б/д», дізнаємося, про те, що мисткиня працювала у цьому місті в 1935–1937 рр.

За матеріалами архіву Галереї можемо встановити ряд об'єктів та, відповідно, обсяг робіт, що були виконані митцями. В першу чергу – це оформлення фойє, зокрема, скульптурний декор та розпис Педінституту в м. Нальчик. Монументальні живописні та скульптурні твори пов'язані з тематикою сходження на гору Ельбрус. Соціально-побутові серії робіт «Свято в Акбарші» (1934–37), «Бенкет колгоспників у селі Верхній Акбаш» (1934), «Голова села Верхій Акбаш» (1935), «Похід колгоспної молоді на парад» (1935) та ін., виконані як самим художником, так і в співпраці з Антоніною Івановою. А також, ряду скульптурних робіт «Колгоспниця» (1936), «Ударниця полів Кабарди Біля Мисостішховао» (1936), «Скульптурна група колгоспників», (1936), «Пастух» (1934), виконаних Михайлом Лезвієвим. Серед фото зустрічаємо серії робіт з оформлення «Готелю у Нальчику», розробленого у співпраці з Антоніною Івановою, виконано, зокрема, оздоблення фойє: рельєфи, фризи із символічними сценами та образами кабардинців в народному одязі.

Зазначимо, що у співпраці митці також виконали оздоблення Палацу Піонерів у Нальчику в 1937 р., а саме тематичні рельєфи-медальйони у вестибюлі та барельєфи.

Провівши додаткові пошуки в архіві художниці з ЦДАМЛМ України, знаходимо листи (1948, 1955, 1962 рр.) сестри Дмитра Водоп'яна – Надії, до Антоніни Іванової, що підтверджують певні родинні стосунки між митцями, і відповідно, із родиною художника. У цьому ж архіві зберігається фото 1937 р., із написом «Михайло Лезвієв».

Додаткові відомості про обставини знайомства Михайла Лезвієва та Антоніни Іванової відомості знаходимо в листуванні Оксани Павленко та Антоніни Іванової, що зберігаються в архіві Павленко з ЦДАМЛМ України.

Зі спогадів Віри Бури-Мацапури, опублікованих у книзі «Життя в місцевості. Художниця В. І. Бура-Мацапура» (2014), дізнаємося, що разом із братом, Костянтином Бурим, вона прибула до Нальчика в 1937 р. У Будинку Піонерів зустрілася із колишнім студентом КХІ, який повідомив, що у Педагогічному інституті викладають Антоніна Іванова та Дмитро Водоп'ян, яких Віра у тому часі одразу відвідала. Таким чином, з'явилися додаткові відомості про те, що подружжя «бойчукістів» у м. Нальчик займалися не лише творчою, а й педагогічною діяльністю.

Віднайдені матеріали дозволяють пролити світло на певні сторінки біографії та творчої співпраці Антоніни Іванової і Михайла Лезвієва, а також інших художників «бойчукістів».

